

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 81
UDC 82
UDC 008

ISSN 2545-3998
DOI: 10.46763/palim

ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ,
КНИЖЕВНИ И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC,
LITERARY AND CULTURAL RESEARCH

PALMK, VOL 6, NO 11, STIP, 2021

ГОД. VI, БР. 11
ШТИП, 2021

VOL. VI, NO 11
STIP, 2021

ПАЛИМПСЕСТ

**Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања**

PALIMPSEST

**International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research**

**Год. 6, Бр. 11
Штип, 2021**

**Vol. 6, No 11
Stip, 2021**

**PALMK, VOL 6, NO 11, STIP, 2021
DOI: <https://doi.org/10.46763/PALIM21116>**

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, С. Македонија
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, С. Македонија
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација
Георгета Раца, Универзитет Банат, Романија
Астрид Симоне Грослер, Универзитет Банат, Романија
Горан Калоѓера, Универзитет во Риека, Хрватска
Дејан Дуриќ, Универзитет во Риека, Хрватска
Шандор Чегледи, Универзитет во Панонија, Унгарија
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција
Зеки Ѓурел, Универзитет Гази, Република Турција
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија
Сатхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Татјана Ѓурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција
Регула Бусин, Швајцарија
Натале Фиорето, Универзитет во Перуца, Италија
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

PUBLISHED BY

Goce Delchev University, Faculty of Philology, Stip

EDITOR-IN-CHIEF

Ranko Mladenoski

EDITORIAL BOARD

Victor Friedman, University of Chicago, USA
Tole Belcev, Goce Delchev University, N. Macedonia
Nina Daskalovska, Goce Delchev University, N. Macedonia
Alla Sheshken, Lomonosov Moskow State University, Russian Federation
Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation
Georgeta Rata, Banat University, Romania
Astrid Simone Grosler, Banat University, Romania
Goran Kalogjera, University of Rijeka, Croatia
Dejan Duric, University of Rijeka, Croatia
Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary
Éva Bús, University of Pannonia, Hungary
Husejin Ozbaj, GAZI University, Republic of Turkey
Zeki Gurel, GAZI University, Republic of Turkey
Elena Daradanova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Ina Hristova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India
Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India
Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom
Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom
Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic
Jean-Marc Vercruyssen, Artois University, French Republic
Regula Busin, Switzerland
Natale Fioretto, University of Perugia, Italy
Oliver Herbst, University of Wurzburg, Germany

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Драгана Кузмановска
Толе Белчев
Нина Даскаловска
Билјана Ивановска
Светлана Јакимовска
Марија Леонтиќ
Јована Караникиќ Јосимовска

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Ранко Младеноски (македонски јазик)
Весна Продановска (англиски јазик)
Толе Белчев (руски јазик)
Билјана Ивановска (германски јазик)
Марија Леонтиќ (турски јазик)
Светлана Јакимовска (француски јазик)
Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Славе Димитров

АДРЕСА

ПАЛИМПСЕСТ
РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. факс 201
МК-2000 Штип

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик.

Трудовите се рецензираат.

EDITORIAL COUNCIL

Dragana Kuzmanovska
Tole Belcev
Nina Daskalovska
Biljana Ivanovska
Svetlana Jakimovska
Marija Leontik
Jovana Karanikik Josimovska

LANGUAGE EDITORS

Ranko Mladenovski (Macedonian language)
Vesna Prodanovska (English language)
Tole Belcev (Russian language)
Biljana Ivanovska (German language)
Marija Leontik (Turkish language)
Svetlana Jakimovska (French language)
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)

TECHNICAL EDITOR

Slave Dimitrov

ADDRESS

PALIMPSEST
EDITORIAL COUNCIL
Faculty of Philology
Krste Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

The International Scientific Journal “Palimpsest” is issued twice a year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.

All papers are peer-reviewed.

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

- 11 СЕЌАВАЊЕ: проф. д-р Виолета Димова,**
прв декан на Филолошкиот факултет во Штип
IN MEMORIAM: prof. Violeta Dimova,
the first Dean of the Faculty of Philology in Stip
- 29 ПРЕДГОВОР (ОД „ПАЛИМПСЕСТ“ БР. 1)**
Проф. д-р Виолета Димова, прв декан на Филолошкиот факултет во Штип
FOREWORD (FROM “PALIMPSEST” NO 1)
Prof. Violeta Dimova, the first Dean of the Faculty of Philology in Stip
- ЈАЗИК / LANGUAGE**
- 33 Виолета Јанушева**
СЕМАНТИЧКИ ФОРМУЛИ ЗА ИЗРАЗУВАЊЕ НА ЛОГИЧКИТЕ ПЕРСОНАЛНИ
ПЕРИФРАЗИ ВО МАКЕДОНСКИОТ СТАНДАРДЕН ЈАЗИК
Violeta Janusheva
SEMANTIC FORMULAS FOR EXPRESSING LOGICAL PERSONAL PERIPHRASES
IN THE MACEDONIAN STANDARD LANGUAGE
- 47 Öztürk Emiroğlu**
YENİ LİSAN VE ÖMER SEYFETTİN
Öztürk Emiroğlu
CONTEMPORARY LANGUAGE AND ÖMER SEYFETTİN
- 59 Federica Ambroso**
JEUX DE MOTS ET EN JEUX DE LA TRADUCTION: *ΜΟΙΡΑΙΟΙ ΑΝΤΙΚΑΤΟΠΤΡΙΣΜΟΙ*
DE PETROS MARTINIDIS EN FRANÇAIS ET EN ITALIEN
Federica Ambroso
PUNS AND TRANSLATION CHALLENGES: *ΜΟΙΡΑΙΟΙ ΑΝΤΙΚΑΤΟΠΤΡΙΣΜΟΙ* BY
PETROS MARTINIDIS IN FRENCH AND IN ITALIAN
- 73 Емилија Тасева, Билјана Ивановска**
МЕТАФОРИЧНИ КОНЦЕПТИ КАЈ СОМАТИЗМИТЕ ВО ГЕРМАНСКАТА И ВО
МАКЕДОНСКАТА ФРАЗЕОЛОГИЈА
Emilija Taseva, Biljana Ivanovska
METAPHORICAL CONCEPTS OF SOMATIC EXPRESSIONS IN GERMAN AND
MACEDONIAN PHRASEOLOGY
- 85 Марија Гркова**
МНОЖИНСКИТЕ ФОРМИ НА ИМЕНКИТЕ ОД МАШКИ РОД ВО
МАКЕДОНСКИОТ И ВО СРПСКИОТ ЈАЗИК
Marija Grkova
THE MASCULINE NOUNS IN MACEDONIAN AND SERBIAN LANGUAGE

- 95 Лилјана Макаријоска**
 ЈАЗИЧНИОТ ИЗРАЗ НА ПЕТРЕ БИЦЕВСКИ
Liljana Makarijoska
 LINGUISTIC EXPRESSION OF PETRE BICEVSKI
- 109 Марија Карадаковска**
 ТЕОРИИ ЗА ЗАЕМАЊЕТО, ВИДОВИ ЗАЕМКА И
 АДАПТАЦИЈА НА ЗАЕМКИТЕ
Marija Karadakovska
 THEORIES OF BORROWING, LOANWORD TYPOLOGY
 AND LOANWORD ADAPTATION
- КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE**
- 125 Dijana Tica, Emir Muhić, Željka Babić**
 PRESENTATION OF PANDEMICS IN LITERATURE
- 135 Mariantonio Tramite**
 CELL-PHONE NOVELS: UN PUNTO DI VISTA LINGUISTICO-LETTERARIO
 (E SOCIO-CULTURALE) DIETRO IL FENOMENO DEI ROMANZI SU
 CELLULARE IN ITALIA
Mariantonia Tramite
 CELL-PHONE NOVELS: A LINGUISTIC AND LITERARY
 (AND SOCIO-CULTURAL) POINT OF VIEW BEHIND THE
 PHENOMENON OF MOBILE NOVELS IN ITALY
- 147 Бобан Перески, Ранко Младеноски**
 МЕТАФОРАТА ВО РОМАНОТ „ЌЕРКАТА НА МАТЕМАТИЧАРОТ“
 ОД ВЕНКО АНДОНОВСКИ
Boban Pereski, Ranko Mladenoski
 THE METAPHOR IN THE NOVEL “THE MATHEMATICIAN’S DAUGHTER”
 BY VENKO ANDONOVSKI
- 161 Нина Анастасова-Шкрињариќ**
 МИТОЛОГИЗАЦИЈА НА АСТРОФЕНОМЕНИТЕ
 (АРХЕОАСТРОНОМСКИ И ЕТНОАСТРОНОМСКИ ДЕКОДИРАЊА
 НА СЛОВЕНСКИ МИТОВИ ВРЗ ГРАЃА ОД ЗАПИСИТЕ НА СЕРПЕНКОВ)
Nina Anastasova-Shkrinjarik
 MYTHOLOGISATION OF ASTROPHENOMENA (ARCHAEOASTRONOMIC
 AND ETHNO-ASTRONOMICAL DECODING OF SLAVIC MYTHS IN
 SERPENKOV’S FOLKLORE MATERIAL)
- 171 Ана Витанова-Рингачева**
 БАЛКАНСКИТЕ ВОЈНИ И ПРВАТА СВЕТСКА ВОЈНА КАКО МОТИВИ ВО
 НАРОДНИТЕ ПЕСНИ ОД СТРУМИЦА И СТРУМИЧКО
Ana Vitanova-Ringaceva
 THE BALKAN WARS AND THE FIRST WORLD WAR AS MOTIFS IN THE FOLK
 SONGS FROM STRUMICA AND STRUMICA REGION

- 183 Славчо Ковилоски**
РАСКАЖУВАЧКОТО ПЕРО НА МАРИЈА ЗРНЕВА
Slavcho Koviloski
MARIJA ZRNEVA'S STORYTELLING PEN
- 191 Иван Антоновски**
МИНИ-ЕСЕЈОТ КАКО ФОРМА ВО ЕСЕИСТИЧКИОТ ОПУС
НА ГОРАН СТЕФАНОВСКИ
Ivan Antonovski
MINI-ESSAY AS A FORM IN GORAN STEFANOVSKI'S ESSAYISTIC WORKS
- КУЛТУРА / CULTURE**
- 203 Жарко Миленич**
ПЕРЕВОД С ЯЗЫКА ЛИТЕРАТУРЫ НА ЯЗЫК ФИЛЬМА
НА ПРИМЕРЕ «СТАЛКЕРА» АНДРЕЯ ТАРКОВСКОГО
Zarko Milenic
TRANSLATION FROM THE LANGUAGE OF THE LITERATURE
TO THE LANGUAGE OF THE FILM ON THE EXAMPLE
OF "STALKER" BY ANDREY TARKOVSKY
- 211 Sunčana Tuksar, Mauro Dujmović**
"THE ACCIDENTAL TOURIST" IN THE CONTEXT OF ZOOMED-IN
IMAGES IN THE MULTIMODAL INTERPERSONAL VIDEO COMMUNICATION
- 227 Екатерина Намичева, Петар Намичев**
КУЛТУРНА ОДРЖЛИВОСТ И АРХИТЕКТОНСКО НАСЛЕДСТВО
Ekaterina Namicheva, Petar Namichev
CULTURAL SUSTAINABILITY AND ARCHITECTURAL HERITAGE
- 241 Mariya Leontik**
KUZEY MAKEDONYA CUMHURİYETİ'NDE TÜRKÖLOJİ
ÇALIŞMALARININ GERÇEKLEŞTİRİLDİĞİ KURUMLAR
Marija Leontik
TURKOLOGICAL RESEARCH IN THE INSTITUTIONS OF THE
REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA
- 251 Rabia Ruşid**
DOĞU MAKEDONYA'DA BULUNAN DELİKLİ TAŞ ETRAFINDAKİ
İNANIŞ VE UYGULAMALAR
Rabia Ruşid
BELIEFS AND RITUALS IN THE KAMNIK CANYON IN EASTERN MACEDONIA
- МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY**
- 261 Milena Sazdovska-Pigulovska**
ORGANIZATION OF ONLINE LANGUAGE AND TRANSLATION TEACHING AND
EXAMINATION IN TIMES OF COVID-19

- 273 François Schmitt**
QUELLES APPROCHES DIDACTIQUES POUR LA
COMPOSANTE SOCIOCULTURELLE DU FRANÇAIS LANGUE ÉTRANGÈRE ?
François Schmitt
WHAT DIDACTIC APPROACHES FOR THE SOCIOCULTURAL
CONTENT TO TEACHING FRENCH AS A FOREIGN LANGUAGE?

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

- 287 Билјана Ивановска**
ОСВРТ КОН КНИГАТА „ПРАГМАТИКА: ЈАЗИК И КОМУНИКАЦИЈА“
Biljana Ivanovska
REVIEW OF THE BOOK “PRAGMATICS: LANGUAGE AND COMMUNICATION”

- 291 Ранко Младеноски, Бобан Перески**
ЛАБИРИНТ ОД КНИЖЕВНА ФИКЦИЈА И ЖИВОТНА СТВАРНОСТ
Ranko Mladenoski, Boban Pereski
A LABYRINTH OF LITERARY FICTION AND LIFE REALITY

- 299 Марина Мијаковска**
„КОМПЈУТЕРСКА ПОЕЗИЈА“ ВО ЕРАТА НА МАС-МЕДИУМИТЕ
Marina Mijakovska
“COMPUTER POETRY” IN THE MASS MEDIA ERA

ДОДАТОК / APPENDIX

- 307 ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ**
ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“

CALL FOR PAPERS
FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”

ЛАВИРИНТ ОД КНИЖЕВНА ФИКЦИЈА И ЖИВОТНА СТВАРНОСТ

Ранко Младеноски

Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
ranko.mladenoski@ugd.edu.mk

Бобан Перески

Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
pereskiboban@gmail.com

Апстракт: „Секогаш со мене“ од книжевната дебитантка Николина Костовска е предмет на книжевно-теориска и книжевно-критичка анализа и интерпретација во овој краток осврт. Станува збор за современ македонски роман што е објавен оваа година (2021) и во чија структура авторката нè води низ еден лавиринт од три меѓусебно поврзани приказни што се предочени во трите наративни целини од романот: „Пролог“, „Прв дел“ и „Втор дел“. Ваквиот наративен лавиринт во романот е реализиран со постмодернистичка игра во која се релативизираат границите меѓу фикцијата и факцијата и тоа преку три раскажувачки целини во неговата содржина: фикција во фикција, фикција како книжевна стварност и фикција како животна стварност. Во овој осврт детално ќе се анализираат наведените специфики на романот со што ќе се покаже дека „Секогаш со мене“ од Костовска е успешно и значајно романескно остварување во современата македонската литература.

Клучни зборови: роман, Николина Костовска, фикција во фикција, постмодерна проза, современа македонска книжевност.

1. Вовед

Романот „Секогаш со мене“ од Николина Костовска е објавен во 2021 година во издавачката куќа „Академски печат“ од Скопје. Дебитантскиот роман на авторката Костовска, од аспект на формата, се состои од три одделни наративни целини: „Пролог“, „Прв дел“ и „Втор дел“. Во однос на содржината, пак, во ова романескно остварување се соочуваме со постмодернистичко оперирање со фикцијата и факцијата со чија помош е реализирана една тријадна наративна мрежа испреплетена со меѓусебниот однос на раскажувачките сегменти: книжевна фикција во книжевна фикција, книжевна фикција како книжевна стварност и книжевна фикција

како животна стварност. Од овој наративен лавиринт читателот успева да излезе дури на крајот од романот каде што се расплетуваат односите и меѓу ликовите и меѓу деловите од раскажувачката структура. За ова наше тврдење постојат и експлицитни формални показатели, но и индиции коишто подолу ќе бидат анализирани и подетално елаборирани.

Зошто пролог во роман? Генезата на прологот е драмска: „Прологот е почетната сцена на драмата со кој се дава посебен вовед во дејството, односно тоа е говор, најчесто во стихови, што еден или повеќе глумци ѝ го упатуваат на публиката пред почетокот на дејството... Се појавил прво во античката драма како воведен монолог со кој на публиката ѝ се предочуваат податоци за дејството што натаму ќе следи“. (Rečnik književnih termina, 1991, стр. 654). Прологот како сегмент од романот што е предмет на нашата расправа ја известува читателската публика за следново: реципиентите стојат пред наратија во која доминантна улога имаат драматични настани, односно тензични случки поврзани со смртта. Во прологот, имено, станува збор за една смрт што се случила во минатото и за една избегната смрт во сегашноста (во наративниот презент). Тоа, бездруго, е доволна провокација за да се почне со читањето на романот и подготовка на читателот за настаните што следат во наратијата.

2. Фикција во книжевната имагинација (прв дел)

Првиот дел од романот „Секогаш со мене“ го определуваме како фикција во фикција. Имено, јунаците (во романот, според нас, фигурираат двајца јунаци – Себастијан и Изабела) се поставени во едно фиктивно, посакувано, ама недоживеано време исполнето со настани кои воопшто не се дел ниту од книжевната стварност ниту од животната реалност, туку фигурираат само во фикцијата на омнисцентниот омнипрезентен наратор којашто се реализира низ менталната призма на Изабела како фокализатор. Токму затоа велíme дека првиот дел од романот е исполнет со настани кои се само нереализирана желба на јунакот Изабела. Во книжевната стварност и во животната реалност Себастијан трагично ќе го загуби животот во несреќа што се случила на велосипедска трка на Галичица на возраст од 19 години (посветата и вториот дел од романот ни ја откриваат таа книжевна и животна трагична приказна на Себастијан). Но, во првиот дел од романот го среќаваме Себастијан веќе како повозрасен и зрел маж на 35-годишна возраст, а исто така и Изабела како веќе зрела жена на истата возраст како Себастијан. Имаме за ова директно известување од омнисцентниот наратор во врска со возраста на Изабела некаде при крајот на имагинативно-фиктивниот прв дел од романот: „Во меѓувреме го прослави и нејзиниот триесет и шести роденден“. (Костовска, 2021, стр. 221). Обајцата (Себастијан и Изабела) зад себе имаат распаднати бракови – сопругата на Себастијан, Анастасија, е почината, а Изабела и Богдан (нејзиниот сопруг) се разделени. Двајцата, исто така, имаат по едно малолетно дете од браковите: Себастијан ја има ќерката Маја, а Изабела го

има синот Даниел. Изабела и Себастијан се најдобри пријатели и другари како средношколци, но животот ги разделил и не се гледале долго време. Меѓутоа, на повидок е нова средба меѓу нив по иницијатива на Себастијан и тука некаде започнува приказната од првиот дел од романот. Изабела и Себастијан се среќаваат повторно, се договараат да одат на Пониква преку викенд заедно со своите деца и тоа го реализираат. На Пониква се присетуваат на убавите средношколски денови (реминисценции), но по завршувањето на викендот на Пониква тие двајца повторно се разделуваат. Меѓутоа, по извесно време се случува нова средба меѓу нив на летен одмор во Хрватска каде што тие повторно се помируваат и се враќаат во Скопје. Во меѓувреме Изабела комуницира со Богдан (поранешниот сопруг) кој е во Австралија и се насетува помирувањето меѓу нив. Во последното, единаесетто поглавје од првиот дел на романот Изабела, Себастијан, Маја и Даниел се наоѓаат во домот на Изабела каде што се појавува и Богдан чие доаѓање е придружено со експлицитниот коментар на омнисцентниот наратор: „На крајот сите коцки си дојдоа на своето вистинско место. Мирисаше на среќа“. (Костовска, 2021, стр. 224).

Тоа е тој „измислен“ и недоживеан живот претставен во „фикцијата во фикција“ што го сочинува првиот дел од романот „Секогаш со мене“. Станува збор за мултиплицирана книжевно-уметничка експресија на човековата желба да го промени текот на настаните во животот кога несреќата ќе донесе смрт на близок, сакан и, пред сè, млад човек. Потврда за тоа е двојниот ескапизам којшто е наративен фундамент на првиот дел од романот: бегство од книжевната стварност и бегство од животната реалност. Освен трагичната смрт на младиот Себастијан, како причини за тоа бегство од реалноста се јавуваат и многубројни индивидуални и општествени аномалии, како што се некомпетентни наставници со недолично однесување (Костовска, 2021, стр. 12-13), длабоката деградирачка социјална раслоеност на општеството (Костовска, 2021, стр. 25-26), егоизмот и хипокризијата како доминантни атрибути на човекот во модерното општество и во јавната и во приватната сфера (Костовска, 2021, стр. 29) и така натаму. А дека во првиот дел од романот навистина станува збор за двоен ескапизам и за организираност на нарацијата како „фикција во фикција“ (или како „имагинација во фикција“ или „фикција во имагинација“) читателот дознава во вториот дел од „Секогаш со мене“.

3. Враќање во реалноста – и книжевна и животна (втор дел)

Првата слика од вториот дел на романот е погреб. Станува збор за погребот на младиот, 19-годишен Себастијан, блискиот другар и пријател на Изабела. Тоа значи дека нарацијата овде директно го враќа читателот во книжевната стварност, ама и во суровата животна реалност. Организираноста на раскажувањето во овој дел од романот е од паралелен тип: наизменично се раскажува за погребот на Себастијан (нاراتивен презент) и за пријателството

и другарството меѓу Себастијан и Изабела во минатото (реминисценции во нарацијата – ментален сетинг). Паралелното надоврзување на овие наративни секвенци им придодава ним и едно симболично значење: наративниот презент станува симбол за смртта, а реминисценциите во нарацијата стануваат симбол за животот со сета негова исполнетост. Наративниот презент кој ја симболизира смртта е исполнет со вакви и слични сцени од вториот дел на романот:

„Празната дупка од два метри нетрпеливо го чекаше својот плен. Подготвена да го зароби во својата стапица и да го проголта заедно со младоста. Луѓе облечени во темнина доаѓаа од сите страни. Молкот во воздухот беше поприсутен и понеиздржлив и од плачот. Изабела стоеше од страна... Го гледаше големиот чадор под кој беа застанати луѓето. Познаници, другари, роднини и оние чие име се замени со непробол, неговите родители. Изабела забележа како татко му едвај се додржува, обидувајќи се да биде силен за жена му и за нивната помала ќерка, Себастијановата сестра. Но, таа мака, таа болка и агонија никако не можеа да се сокријат. Тој страдаше длабоко во себе, месото му се раскинуваше на илјадници парчиња. Неговиот син лежеше во ковчегот и тој ништо не можеше да направи освен да се обиде да прифати. И неговата мајка, нејзиниот лик. Тоа беше најтажното и најпоразителното нешто што Изабела го имаше видено во својот живот... Со затапениот поглед полн агонија го проколнуваше Бога за тоа што ѝ зема и истовремено се молеше сето тоа да е само гаден кошмар. Но, беше вистина. Неприфатлива реалност со која мораа да живеат“ (Костовска, 2021, стр. 236-237).

Во реминисценциите, пак, кои стануваат симбол за животот (наративна метафора која се умножува), среќаваме сосема поинакви (спротивни) наративни слики:

„Пежото полека се искачуваше по кривините на Водно. Беше нешто по девет часот навечер, а Себастијан и Изабела само што завршија со скромната и опуштена првوماјска прослава. Ниту еден од нив не сакаше да си оди дома и затоа едногласно решија да се упатат кон Водно и да ги искористат последните два часа додека Изабела сè уште смееше да вози како нов возач во сообраќајот. Автомобилот забавено се тркалаше нагоре додека тие едвај дишеа прејадени од скарата што ја подготвија во дворот на Павле. Не им се правеше некоја голема првوماјска фешта поради што таа опуштена, речиси домашна верзија на прослава им беше совршено решение што не бараше премногу подготовки и размислување“ (Костовска, 2021, стр. 241).

Освен сето ова, нарацијата реализирана преку наративен презент е придружена уште со еден раскажувачки сегмент којшто претставува дополнување на ескапизмот од првиот дел на романот – менталниот сетинг на ликот Изабела, односно нејзините соништа. Имено, силниот копнеж по загубениот млад близок пријател и другар ја носи Изабела уште во едно бегство од реалноста – во сонот. Во нејзините соништа Себастијан

е жив, ѝ доаѓа во посета во нејзиниот дом заедно со другите пријатели и другари и нивната дружба продолжува што, пак, е некаков вид на враќање во минатото, во времето на среќните денови со Себастијан. Во таа смисла, сонот на Изабела има функција и на лик-анафора со доминација на неговите мнемотехнички и супститутивни наративни функции. (Амон, 1996, стр. 242-243). Тоа, секако, значи дека сонот станува и една од доминантните психосеми со кои се интегрира семантичкото поле на ликот Изабела. Со помош на овие соншта во кои се јавува живиот Себастијан, всушност, Изабела ќе пронајде и малку утеха, но и ќе успее да ја намали болката и да го стивне копнежот по загубениот пријател и другар.

Тоа минимално ослободување од болката за загубата на младиот другар и пријател кај Изабела се случува на крајот од романот со нејзиното обраќање до мртвиот Себастијан во текот на возењето на велосипед по истите патеки по кои заедно поминувале на велосипеди со Себастијан. Ваквото обраќање на Изабела кон Себастијан претставува и некаков вид на ослободување на душата на покојниот и желба таа душа да го пронајде својот мир и своето спокојство. И воопшто не е случајно што обраќањето на Изабела кон Себастијан се случува на велосипед. Во овој роман велосипедот има улога на неантропоморфен лик, односно тој врши две актантни функции: тој е и актант-помошник што учествува во дружбата меѓу Изабела и Себастијан (двајцата често возат заедно велосипеди), но тој е и актант-противник затоа што Себастијан ќе го загуби животот возејќи велосипед, односно на велосипедската трка на Галичица.

Зошто велиме дека вториот дел од романот е враќање не само во книжевната стварност, ами и во суровата животна реалност? Романот „Секогаш со мене“ има посвета: „На Стефан Ефремовски, човекот чие постоење ми го промени животот и ми отвори еден сосема поинаков свет“. (Костовска, 2021, стр. 5). Некаде при крајот од романот нараторот нè известува за „велосипедскиот настан на Галичица каде тој кобно го загуби својот живот“. (Костовска, 2021, стр. 279). Во обраќањето кон Себастијан на крајот од романот Изабела, меѓу другото, вели: „Сите ние не дочекавме да те видиме надвор од тинејџерските години. Почина на само деветнаесет години и нè лиши од задоволството да видиме како созревааш и стануваш уште подобар“. (Костовска, 2021, стр. 281). Љубопитниот читател бездруго ќе најде вест за трагично загинување на 19-годишен велосипедист на Галичица. Токму затоа Себастијан од „Секогаш со мене“ можеме да го детерминираме како лик-референт (историски лик-референт) според типологијата на книжевниот лик на Филип Амон. И затоа тврдиме дека овој роман на Костовска претставува наративна мрежа од книжевна фикција во книжевна фикција, книжевна фикција како книжевна стварност и книжевна фикција како животна стварност. За естетската вредност на едно книжевно дело, секако, малку е релевантен фактот за неговата директна поврзаност со реалноста, но овој роман на Костовска нè потсетува на вечната жива врска меѓу книжевноста како уметност на зборот и животната стварност.

4. Заклучок

Суштинските карактеристики на дебитантскиот роман на Николина Костовска со наслов „Секогаш со мене“ ги согледуваме во наративната тенденција за рекодирање на знаците од книжевната стварност и од животната реалност преку механизмот на креираната фикција во фикција. Ваквото „ново означено“ во овој романескно структуриран книжевен дискурс доаѓа најмногу до израз во забележливата деконструкција на семантичкиот код на животната стварност и неговото рекодирање во книжевна имагинација во фикција или фикција во книжевна имагинација. Така поставената нарација во романот го постигнува ефектот на релативизирање на границите меѓу уметничката фикција и животната факција. Трите дела од овој современ постмодернистички роман („Пролог“, „Прв дел“, „Втор дел“) се поставени во една хомогена раскажувачка целина со што доследно е реализирана идејата за конструктивна интерференција на кодовите од книжевната фикција во фикција, од книжевната фикција како книжевна стварност и од книжевната фикција како животна реалност. Ескапизмот од книжевната стварност и од животната реалност е основната филозофска нишка што функционира како наративен механизам со чија помош е успешно реализирана романескната приказна во „Секогаш со мене“. Тоа, секако, значи дека романот на Николина Костовска е успешно и читливо книжевно четиво кое, бездруго, го заслужува вниманието на читателската публика.

Користена литература

1. Амон Филип (1996). *За еден семиологиски статус на ликот*. Во: *Теорија на прозата*. Избор на текстовите, превод и предговор Атанас Вангелов. Скопје: Детска радост.
 2. Костовска Николина (2021). *Секогаш со мене*. Скопје: Академски печат.
- * * *
3. *Rečnik književnih termina* (1991). Beograd: Institut za književnost i umetnost u Beogradu; Banja Luka: Romanov.

Ranko Mladenoski

Goce Delchev University, Stip

Boban Pereski

Goce Delchev University, Stip

A Labyrinth of Literary Fiction and Life Reality

Abstract: The subject of this short review is the literary-theoretical and literary-critical analysis and interpretation of “Always with Me” by the literary debutant Nikolina Kostovska. It is a contemporary Macedonian novel published this year (2021) and within its structure the author leads us through a labyrinth of three interconnected stories that are presented in three narrative units of the novel: “Prologue”, “First Part” and “Second part”. This narrative labyrinth in the novel is realized with a postmodernist game in which the boundaries between fiction and fact are relativized through three narrative units in its content: fiction in fiction, fiction as literary reality and fiction as life reality. In this review, the stated specifics of the novel will be analyzed in details, which will show that “Always with Me” by Kostovska is a successful and significant novelistic achievement in Macedonian contemporary literature.

Keywords: *novel, Nikolina Kostovska, fiction in fiction, post-modernistic prose, Macedonian contemporary literature.*

ГОД. VI
БР. 11

ПАЛІМПСЕСТ

PALIMPSEST

VOL. VI
NO 11